

KORKUT ATA TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI DERGİSİ
Uluslararası Dil, Edebiyat, Kültür, Tarih, Sanat ve Eğitim Araştırmaları
Dergisi
The Journal of International Language, Literature, Culture, History, Art and
Education Research

|| Sayı/Issue 21 (Haziran/June 2025), s. 261-277
|| Geliş Tarihi-Received: 29.05.2025
|| Kabul Tarihi-Accepted: 28.06.2025
|| Araştırma Makalesi-Research Article
|| ISSN: 2687-5675
|| DOI: 10.5281/zenodo.15720253

İmparator Mavrikius Dönemi Bizans-Avar İlişkileri (582-602)*

Byzantine-Avarian Relations Under Emperor Mavrikius (582-602)

Burcu KARAKUŞ**

Öz

Avarlar (567-822), Göktürklerin baskısıyla 558 yılında Orta Asya'dan Kafkaslar'a ilerlemişlerdi. Bir süre dağınık yaşayan Avarlar, Aral Gölü ile İtil Nehri arasına yerleşerek bu topraklarda hâkimiyet kurmuşlardı. Toprakları küçük gelince, Alan Prensi Sarosius aracılığıyla İmparator I. Justinianus (527-565) ile görüşüp Bizans'la ittifak kurdular. İki taraf arasındaki ilişkiler, İmparator II. Justinus (565-578) döneminde Avarların toprak talepleri ve Bayan Kağan'ın uzlaşmaz tutumuyla olumsuz yönde etkilendi. İmparator Mavrikius zamanında (582-586) Avarlar, Sirmium (Sremska Mitrovica/Sirbistan), Singidunum (Belgrad) ve Thessalonike'yi (Selanik) ele geçirerek Balkanlar ve Yunanistan'ın büyük bir kısmını istila ettiler. Süren savaşlar Mavrikius'un otoritesini zayıflattı, halk ve ordu arasında hoşnutsuzluk arttı. Balkan ordusunda çıkan isyan neticesinde 602 yılında İmparator Mavrikius, düşük bir askerî rütbeye sahip olan Phokas tarafından Bizans tahtından indirildi. Bu çalışma, Avarların Balkanlar'daki yayılmasının Bizans İmparatorluğu'nun askeri stratejileri, bölgesel kontrolü ve iç siyasi dengeleri üzerindeki etkilerini incelemektedir. İmparator I. Justinianus döneminde başlayan Avar-Bizans ilişkileri ve sonrasında yaşanan çatışmalar, özellikle Mavrikius döneminde Avarların önemli şehirleri ele geçirmesiyle imparatorluğun otoritesinde zayıflamaya yol açmıştır. Çalışmada, bu gelişmelerin Bizans'ın hem dış güvenliği hem de iç siyasi istikrarı üzerindeki neden ve sonuçları ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bizans İmparatorluğu, Avarlar, İmparator Mavrikius, Bayan Kağan.

Abstract

The Avars (567-822) had advanced from Central Asia to the Caucasus in 558 under the pressure of the Gokturks. The Avars, who lived scattered for a while, settled between the Aral Lake and the Itil River and established sovereignty in these lands. When their territories became small, they met with Emperor Justinian I (527-565) through the Alan Prince Sarosius and formed an alliance with Byzantium. During the reign of Emperor Justinus II (565-578), the relations between the two sides were negatively affected by the territorial demands of the Avars and the intransigent attitude of Bayan Kagan. During the reign of Emperor Mavrikius (582-586), the Avars captured Sirmium (Sremska Mitrovica/Serbia), Singidunum (Belgrade) and Thessalonike (Thessaloniki) and invaded large parts of the Balkans and Greece. The ongoing wars weakened the authority of Mavrikius and discontent grew among the people and the army. As a result of a revolt in the Balkan army, Emperor Mavrikius was deposed from the Byzantine throne in 602 by Phokas, who had a low military rank. This study analyses

* Bu çalışma, "Herakleios Hanedanlığı Dönemi'nde Bizans Müslüman İlişkileri" adlı doktora tezinden üretilmiştir.

** Dr., Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, e-posta: burcukarakus8@gmail.com, ORCID: 0000-0003-0833-7110.

the effects of the expansion of the Avars in the Balkans on the Byzantine Empire's military strategies, territorial control and internal political balances. The Avar-Byzantine relations that began during the reign of Emperor Justinian I and the subsequent conflicts led to a weakening of the empire's authority, especially during the reign of Mavrikius, when the Avars captured important cities. The study analyses the consequences of these developments on both the external security and internal political stability of Byzantium.

Keywords: Byzantine Empire, Avars, Emperor Mavrikius, Bayan Khan.

Metodoloji

Bu çalışma, 582-602 yılları arasında Bizans ile Avarlar arasındaki ilişkileri, İmparator Mavrikius dönemi odaklı olarak incelemektedir. Araştırmmanın amacı, söz konusu dönemde Bizans'ın Avarlara yönelik politikalarını, diplomatik girişimlerini ve askeri stratejilerini ortaya koyarak Bizans'ın kuzey sınırlarını güvence altına alma çabalarını değerlendirmektir.

Araştırmada, nitel yöntem esas alınmış ve betimleyici tarih yöntemi kullanılmıştır. Olayların tarihsel bağlamı içinde açıklanabilmesi için birincil ve ikincil kaynaklara başvurulmuştur. Birincil kaynaklar arasında, dönemin Bizans kronikçileri olan Theophylaktos Simokattes, Mavrikius (Mauris), Menander Protektor ve Theophanes'in eserleri; Avarların Bizans topraklarına yönelik akınlarını ve diplomatik taleplerini yansıtan çağdaş belgeler yer almaktadır. Ayrıca, Evagrius Scholasticus gibi yazarların aktarımlarına da başvurulmuştur.

İkincil kaynaklar arasında, Bizans-Avar ilişkilerini inceleyen çağdaş araştırmacıların eserleri, özellikle J. Haldon, W. Pohl, F. Curta, D. Obolensky ve A. Karatay'ın çalışmaları kullanılmıştır. Bu kaynaklar ışığında dönemin politik, askerî ve diplomatik gelişmeleri eleştirel bir yaklaşımla analiz edilmiştir.

Çalışma, olayların yalnızca aktarımıyla sınırlı kalmayıp Avarların Balkanlar'daki ilerleyişi ile Bizans'ın askerî stratejisi, siyasal istikrarı ve iç yönetim mekanizmaları arasında nedensel bir bağ kurmayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda, Sirmium, Singidunum ve Thessalonike gibi stratejik şehirlerin kaybı yalnızca coğrafi düzeyde değil, merkezi otorite ve kamu düzeni üzerindeki etkileri açısından da ele alınmıştır.

Bu çalışma, Bizans tarihi literatüründe, Mavrikius Dönemi bağlamında ele alınan Avar-Bizans ilişkilerini, dönemin askerî çatışmaları ve iç siyasal dinamikleri arasındaki karşılıklı etkileşimi bütüncül bir yaklaşım ile inceleyerek bu alandaki mevcut araştırmalara özgün ve derinlikli bir katkı sağlamaktadır.

Giriş

Avrupa Hun İmparatorluğu'nun (378-469) çöküşünden sonra Balkanlar'da oluşan güç boşluğu, Ostrogotlar tarafından doldurulmuştur. Ancak Theodoric Amal'ın 488 yılında halkını İtalya'ya götürmesiyle geride kalan Ostrogotlar dağılmış bu da bölgeye Dinyeper Nehri üzerinden gelen Gepidler, Lombardlar, Heruller, Sklavenler, Antlar, Kutrigurlar ve Utrigurlar için bir istila fırsatı yaratmıştır (Theophanes, 1997, s. 193-194; Morisson, 2019, s. 54).

İmparator I. Justinianus (527-565), 528-529 yıllarında Balkan coğrafyasına yerleşen bu halkları Bizans'a bağlamak ve bölge üzerindeki imparatorluk hâkimiyetini yeniden tesis etmek amacıyla bir dizi askerî sefer düzenlemiştir. Başarıyla sonuçlanan seferlerden sonra Bizans, Balkanlar'da varlığını bir süre daha koruyabilmiştir. I. Justinianus, istikrarı sağlamak için bölgedeki kabileler tarafından yıkılan kaleleri ve geçitleri yeniden inşa ettirmiştir. Tuna geçişinde Sirmium, Yunanistan'a geçişte Thermopylae (Malian Körfezi

kıyısı) ve Isthmus (Mora Yarımadası ile Yunanistan'ı birleştiren kara yolu) bu kapsamda tahkim edilen önemli merkezler arasında yer almıştır (Croke, 1980, s. 188-195).

Justinianus, tahkim ettirdiği kalelere komutanlar ve askerî birlikler sevk ederek asayiş sağlamaya çalışmıştır. Özellikle 531-534 yılları arasında Trakya'ya sevk edilen Magister Militum Chilbudius'un bölgedeki yerleşik halklara karşı elde ettiği zaferler dikkat çekicidir. Ancak Chilbudius'un Tuna'nın kuzeyinde Slavlarla giriştiği çatışmada öldürülmesi, bölgede kurulan görece istikrarı sarsmıştır. I. Justinianus 535 yılında Sirmium'u Ostrogotlar'dan geri alarak İlyricum'da Bizans otoritesini bir süreliğine yeniden tesis etmeye çalışsa da kent kısa sürede Macaristan Ovası'nı işgal eden Gepidlerin eline geçmiştir. 540'lı yıllarda Kutrigur lideri Zebergan, Ioania Körfezi'nden Konstantinopolis'e kadar olan bölgeyi istila etmiş ve Yunanistan'ı yakıp yıkmıştır. Daha sonra Isthmus Geçidi'ne kadar ilerleyerek Trakya'yı işgal etmiş ve Anadolu'ya sarmıştır (Myrinalı Agathias, 2023, s. 230-232; Mitchell, 2016, s. 601; Runciman, 1963, s. 47-48).

550-551 yıllarına gelindiğinde Gepidler ile Lombardlar Karpat Havzası'nda rekabet halindeydi. Vistül çevresindeki Gepidler Bizans'a yakınlık gösterirken Elbe ve Oder nehirleri arasında yaşayan Lombardlar Kutrigurlar'la ittifak kurmuştu. Kutrigurlar, Gepid topraklarından geçerek Bizans şehirlerine saldırmış, Konstantinopolis ve Thessaloniki'ye (Selanik) kadar ilerlemişti. Bu tehdidi ortadan kaldırmak isteyen I. Justinianus, Utrigur lideri Sandil'e elçi ve hediyeler göndererek Kutrigurlara saldırmasını sağlamış bu girişim Kutrigurların yenilgisi ve Bizans esirlerinin kurtarılmasıyla sonuçlanmıştır. Fakat Kutrigurlar misilleme olarak yeniden Balkanlara akın düzenleyerek I. Justinianus'un barış teklifi ve ödemeleriyle durum yatıştırılmıştır (Mitchell, 2016, s. 602; Brown, 2017, s. 179).

Tüm bu gelişmelerin yaşandığı süreçte, Bizans İmparatorluğu için ortaya çıkan yeni tehdit unsurlarından biri Avarlar olmuştur. Göktürk baskısıyla batıya göç eden Avarlar, 558 yılında Alanlarla temas kurarak Bizans'a diplomatik temas başlatmış, imparatora kendilerini Bizans sınırlarını koruyacak güçlü bir müttefik olarak takdim etmişlerdir (Evagius, 2000, s. 256). Ayrıca müttefik ilişkisi kurma amacıyla imparatora toprak talebinde bulunmuşlardır. I. Justinianus, Avarların toprak taleplerini reddetmekle birlikte, hediyeler sunup ve iyi niyet göstererek diplomatik ilişkilerin sürdürülmesini sağlamıştır (Menander, 1985, s. 49; Malalas, 1986, s. 296; Theophanes, 1997, s. 339-340; Kurat, 1972, s. 26; Taşağıl, 2013, s. 49; Brown, 2017, s. 179; De Guignes, 1924, s. 188-189; Davidson, 1937, s. 227).

İmparatorun isteği üzerine Avarlar, kısa sürede Don ve Kuban nehirleri arasındaki Utigurları kuzeye sürmüştür. Daha sonra Kutrigur ve Onogur Bulgarlarını hâkimiyet altına almış ve Dinyester Havzası'nı yağmalamışlardır. Ayrıca Ant soylusu Mezamer'i öldürerek Antlar üzerinde tahakküm kurmuşlardır. Avarlar, 559 yılında bölgede güçlerini pekiştirdikten sonra, Bizans'a elçi göndererek Dobruca Bölgesi'nin kendilerine tahsis edilmesini istemişlerdir. Söz konusu istek imparator tarafından kabul edilmiştir. Ayrıca I. Justinianus, Avarlara yıllık vergi ödenmesini taahhüt etmiştir. (Menander, 1985, s. 51; Theophanes, 1997, s. 359; Kurat, 1992, s. 27; Kardaras, 2019, s. 20).

Bayan Kağan döneminde (yaklaşık 560'tan itibaren) Avarlar güçlenerek Karadeniz'in kuzey bozkırlarında hâkimiyet kurmuşlardır. Bu süreçte Balkanlar ve Batı Avrupa'ya yayılmayı hedeflemişlerdir. 562 yılında ise I. Justinianus'a yeni bir yerleşim bölgesi talebiyle elçi göndermişler ancak Bizans toprak talebine olumsuz yanıt vermiştir. (Kurat, 1992, s. 28; Hersak, 2002, s. 644; Hacıoğlu, 2023, s. 21).

I. Justinianus'un 565 yılında ölümünden sonra tahta çıkan İmparator II. Justinus (565-578) Avarlara ödenen vergileri kesmiştir. Bayan Kağan gelişme üzerine Bizans'a saldırmış ancak Aşağı Tuna'yı geçmeyi başaramamış ve Franklara yönelmiştir. Bu dönemde Frank Kralı Siegebert esir düşmüş daha sonra serbest bırakılmıştır. Avarlar ise Franklar ve Gepidlerle karşı ortak bir ittifak kurma girişiminde bulunmuştur. (Rasonyi, 1953, s. 79; Gömeç, 2011, s. 483; Norwich, 2013, s. 220). 567'de Gepid lideri Kunimund öldürülmüş, toprakları Avarların eline geçmiştir. Lombardlar ise kuzey İtalya'ya göçerek 568'de Lombard Krallığı'nı kurmuş Yukarı Pannonya ise Avarların denetimine girmiştir (Erdélyi, 2013, s. 337). 573 yılında Avarlar, Tuna Nehri'ni geçerek Bizans topraklarına saldırmışlar ve Bizans ordusunu kumandan Tiberios'un (gelecekteki II. Tiberius) idaresinde mağlup etmişlerdir (Menander, 1985, s. 53-54). Bu gelişmeyle Tiberius, Avarlarla bir barış anlaşması imzalamak zorunda kalarak Bizans'ın Avarlara yıllık vergi ödemesini kabul etmiştir. Anlaşma çerçevesinde Avarlar, Sâsânîlere karşı Bizans'a destek sözü vermişlerdir (Menander, 1985, s. 137).

II. Justinus'un 578 yılında ölümünün ardından tahta Tiberius geçmiştir. Ancak bu dönemde Avarlarla olan ilişkiler giderek daha gergin bir hâl almıştır. Tiberius, Avarlara yıllık 80.000 solidus¹ altın ödemeyi kabul etmiştir. Bununla birlikte Avarlar, Sava Nehri üzerinde stratejik bir köprü inşasında Bizans mühendislerinden yararlanmak istemiştir. Ancak gelişme, Avarlar ile Bizans İmparatorluğu arasındaki ilişkilerde gergin bir dönemin başlangıcını oluşturmuştur. Avar Kağanı Bayan, isteklerine bir yenisini ekleyerek Tiberius'tan Sirmium'un teslim edilmesini talep etmiştir. İmparator Tiberius, Kağan'ın isteğine sert bir şekilde karşı çıkarak "Sirmium'u vermektense iki kızımдан birini sana vermeye razıyım" sözleriyle yanıt vermiştir. Ancak onun kararlılığı Avarları durdurmaya yetmemiştir. 582 yılında Bizans, Sirmium'u Avarlara teslim etmek zorunda kalmıştır. Şehrin teslim edilmesiyle Bizans, yıllık vergiye ek olarak Avarlara sekiz yüz solidus daha ödemeyi taahhüt etmiştir (Menader, 1985, s. 139-141, 219; Evagrius, 2000, s. 270; Simocatta, 1997, s. 375; Theophanes, 1997, s. 374-375; Karatay, 2019, s. 218)

İmparator Mavrikius Dönemi Bizans-Avar İlişkileri (582-602)

İmparator Tiberius Konstantinus, 13 Ağustos 582'de Hebdomon Sarayı'nda öldü. Kendisinden sonra taht için bırakacağı varisi olmaması sebebiyle ölümünden bir hafta önce komutan Mavrikius'u *caesar* olarak ilan etti daha sonra kızı Kostantina ile evlendi (Paschal, 2007, s. 139). Mavrikius, dört yıl boyunca imparatorluğun Sâsânî cephesinde savaşmış 580 ve 581 yıllarında Mezopotamya bölgesine çeşitli saldırılarda bulunmuştu (Menader, 1985, s. 199-201; Evagrius, 2000, s. 282; Theophanes, 1997, s. 374; Rasonyi, 1993, s. 79).

İmparator Mavrikius tahta çıktıktan hemen sonra Avarlarla ilişkileri ele aldı. 582 yılında Tiberios'un Avarlar ile yaptığı anlaşma, sekiz yüz solidus yıllık vergi karşılığında tekrarlandı. Ancak iki yıl için yapılan anlaşmanın vadesi dolmadan Bayan Kağan, Mavrikius'a elçi gönderip 80 bin solidusa 20 bin daha ilave etmesini istedi. İmparator bu isteği hoş karşılamayarak kağanın teklifini reddetti (Simocatta, 1997, s. 375; Theophanes, 1997, s. 374-375; Maurice, 1984, s. 116; Günaltay, 1339, s. 189; Setton, 1950, s. 509; Grousset, 1980, s. 174; Orkun, try., s. 162; Baştav, 1987, s. 198; Kafesoğlu, 1998, s. 154; Kardoss, 2000, s. 286-287; Chaliand, 2001, s. 72; Çapan, 2013, s. 110).

Bayan Kağan, İmparator Mavrikius'un yıllık vergiyi reddetmesi üzerine Sirmium'un ardından 584 yılında Sava Nehri civarındaki Singidunum (Belgrad), Viminacium (Kostolac/Sırbistan), Augusta (Stara/Zagora/Bulgaristan) şehirlerini de ele

¹ Bizans'ta altın sikke birimi solid kullanılmaktadır. Yaklaşık 4.40 gr. ağırlığındadır (Gökalp, 2009, s. 11).

geçirdi. Balkan toprakları üzerinde durmadan ilerleyen Avarlar, Slavlar ile İllirya'nın² birçok şehrini ele geçirdiler. Yunanistan'ın güney uçlarına kadar ulaşan Avar-Slav orduları Thessaloniki'yi (Selanik) iki kez kuşattılar. Bizans ordusunun büyük bir kısmı Sâsânî cephesiyle meşgul olduğu için, küçük Slav çeteleri dahi Balkan topraklarında ilerlerken hiçbir direniş ile karşılaşmadı³ (Simocatta, 1997, s. 60; Gömeç, 2011, s. 483).

Avar ve Slavların Balkanlardaki bu ilerleyişinden korkan İmparator Mavrikius 584 yılında Elpidius'u elçi olarak kağana gönderdi. Elpidius görüşmede kağanın isteklerinin kabul edilebileceğini, önceki meblağın üzerine 20 bin solidus daha eklenebileceğini belirtti. Ancak bu anlaşmanın geçerli olabilmesi için kendisiyle beraber imparatora bir Avar elçisi gönderilmeliydi. Kağan, Bizans elçisinin teklifini kabul ederek halk arasında saygınlığı olan Targit'i Konstantinopolis'e gönderdi. Targit'in, Elpidius ile birlikte imparatorla görüşmesi sonucunda iki devlet arasında anlaşma tekrar sağlandı (Simocatta, 1997, s. 63; Mango, 2018, s. 31; Zivkovic, 2002, s. 660).

Yapılan anlaşma ile Avar-Slav ilerleyişi bir nebze de olsa durdurulmuş oldu. Ancak bir yıl sonra Balkanlarda dağınık halde bulunan Slavlar, Moesia (Makedonya, Sırbistan topraklarının tümünü, Bulgaristan'ın ise kuzey kesimini içine alan bölge) ve Trakya'dan geçerek Bizans topraklarına girip buraları tahrip ettiler. Ayrıca Bizans'ın bölgedeki sınırlarını koruyan müstâhkem kalelerini de ortadan kaldırdılar. Slavların saldırıları karşısında başkenti korumak isteyen imparator, Konstantinopolis çevresinde çok iyi planlanmış bir savunma hattı oluşturdu. Hatta kendisini koruyan askerleri de şehir dışına yerleştirdi. Savunma hattını korumak için görevlendirilen komutanlardan bir tanesi de Komentiolus'Tu. Komentiolus imparatorundan görev değişikliği talep ederek savunmada durmak istemeyip Slavların işgal ettiği Trakya topraklarına doğru ilerledi. Erginia Nehri'ne (Ergene) kadar ulaşan komutan, burada Slavlarla çatışarak onları yenilgiye uğrattı. Komentiolus, kazandığı başarı sonrası imparator tarafından Magister Militum Praesentalis (başkent çevresine yerleştirilen askeri birlik komutanı) unvanıyla ödüllendirildi. (Simocatta, 1997, s. 64; Theophanes, 199, s. 376; Zivkovic, 2002, s. 660).

Komentiolus, kazandığı mücadeleden sonra ordusunu toplayarak Adrianapolis'e (Edirne) gitti ve orada Slav Komutan Ardagastus ile karşılaştı. Ardagastus ordusunu güçlendirip askerlerin sayısını arttırmıştı. Bu durumda Komentiolus yenilmemek için Ansinon Kalesi'ne (Trakya'da Edirne'nin kuzey batısında) çekilip savunmayı buradan yapmaya karar verdi. Komentiolus ve Ardagastus arasındaki mücadele bir gece sonra Ansinon Kalesi'nde başladı. Komentiolus'un güçlü savunmasıyla meydana gelen savaş sonucunda Slavlar, Astike'nin (Trakya Ovası) dışına doğru sürüldüler (Simocatta, 1997, s. 64-65; Theophanes, 1997, s. 380).

Avarlar, muhtemelen 586 yılı Sonbaharın başında Bizans ile yapılan anlaşmayı ihlal ederek barışı bozdular. (Simocatta, 1997, s. 65; Theophanes, 1997, s. 381). Mavrikius bir yandan yıllık vergiler ve barış hâsılatlarını temin etmeye çalışırken diğer yanda Avarların müttefiki olan Slavların Trakya'daki saldırılarıyla uğraşmak zorunda kalmıştı. Bu durum onun öfkelenmesine ve Avarlar tarafından kandırıldığını düşünmesine sebep

² Kuzeyde Avusturya Alpleri'nden güneyde Arnavutluk ve Kuzey Yunanistan/Epiros'a kadar uzanan bölge (Curta, 2016, s. 83)

³ Balkan yarımadasında, harpler ve hastalıklar sebebiyle çok miktarda ölen yerli Rum ahaliden boş kalan köylere Slav unsurları yerleşti. Bu topraklara yerleşen Slavlar Avarlar tarafından ekin ekmeye mecbur tutuldular. Slavların bir kısmı Avarlar için ziraat mahsulleri yetiştirmekte iken, bir kısmı da Avar ordularına öncü birlik olarak katılırlardı. Balkanlardaki Avar nüfuzu arttıkça Slav akınlarının sahası da genişledi. Çok geçmeden Ege Denizi'ndeki adalar ve hatta Anadolu sahilleri Slavların tecavüzlerine uğramaya başladı. Bu sebeple Balkanlar'da Avar hâkimiyetinin yerleşmesi ile Slav unsurunun artması arasında sıkı bir bağ vardır (Kurat, 2011, s. 91).

oluyordu. Bayan Kağan'a ders vermek isteyen imparator Mavrikius elçi Targitius'u, Chalcitis Adası'na (Heybeli Ada) sürgüne yolladı. Targit'in tutuklandığını haber alan Bayan Kağan, öfke ile harekete geçerek 587 yılında İskit ve Mysia (Moesia), Ratiaria (Arcar-Bulgaristan), Bonania (Vidin), Aquis (Sırbistan/Gamizrad), Durostolon (Silistre), Pannasa (Muhtemelen Bulgaristan/Kamcija), Marcianopolis (Devnya-Bulgaristan), Tropaion (Romanya'da Drostolon ve Tomi şehirleri arasında kalan bölge), Zaldapa (Abrit-Bulgaristan) şehirlerini zapt etti (Simocatta, 1997, s. 64-65; Theophanes, 1997, s. 380).

Avarların, Balkan coğrafya üzerinde birçok şehri ele geçirilmesi ve artık başkenti tehdit etmeleri sebebiyle Mavrikius, 588 yılında önemli komutanlarından Komentiolus'u Magister Militum olarak atadı. Onu, imparatorluk ordusunun başına getirerek Bayan Kağan üzerine gönderdi. Komentiolus, 40.000 kişilik ordu ile Anchial (Pomorie-Bulgaristan) şehri civarına geldi, burada karargâh kurarak ordusunu üç kısma ayırdı. Ordunun ilk kısmını kendisi komuta eden Komentiolus, diğer birliklerin başına da Kastus ve Martin'i getirdi. Komutan Kastus, Zaldapa (Abrit/Bulgaristan)'dan, Haemus (Balkan Dağları) Dağları'na kadar ilerleyip Avarların bir kısmını öldürdü, bir kısmını da esir aldı. O, Avarlar karşısında başarı sağlasa da bir süre sonra bu durum tersine döndü. Avar kuvvetleri şiddetli bir hücum ile Kastus komutasındaki birliği mağlup etmeyi başardılar (Simocatta, 1997, s. 92; Theophanes, 1997, s. 380; Gömeç, 2011, s. 484; Kurat, 2011, s. 91). Martin komutasındaki askerî birlik ise Bayan Kağan'ın olduğu Tomi (Köstence/Romanya) havalisi içerisindeki Mea şehrine doğru hareket etti. Burada Avarların üzerine hücum ederek onların büyük bir kısmını öldürdü. Ardındaki askerlerin ölmesi sebebiyle zor durumda kalan Bayan ise kaçmak zorunda kaldı (Simocatta, 1997, s. 94-95; Theophanes, 1997, s. 380). Tam bu sırada Anchial'e çekilen Bizans kuvvetleri, Komentiolus'un emriyle ordugâhı Haemus (Balkan Dağları)'a taşıdılar. Avarlara karşı zafer kazanmak isteyen General Martin'i çağırarak ona Avarları şaşırtacak bir taktikle saldırı düzenlemesi görevi verdi. Kastus, karşı tarafta kamp kuran Avar askerlerinin hareketlerini izleyecek daha sonra uygun bir anda onlara saldıracaktı. Kastus, sinsice bir hareketle birliklerini düşman kuvvetlerini görebilecek bir alana yerleştirdi. Beklenen Avar kuvvetlerinin görünmesi üzerine, Bizans askerleri saldırıya geçti. Ani saldırı karşısında şaşırان Avarlar, savunmada başarılı olamadılar ve Kastus'un birliğine yenildiler. Kastus'un kurduğu pusu sebebiyle Avar askerinin birçoğu öldürüldü. Bu başarı karşısında sevinen komutanın mutluluğu pek uzun sürmedi. Kalan Avar askerleri güçlerini toplayarak ani bir baskınla komutanı esir aldılar. Bu sürpriz gelişmeden sonra Kastus'un birliğindeki askerler kaçışmaya başladılar. Birliğin bir kısmı kaçmayı başarsa da kalan Bizans askerleri Avarlar tarafından işkence edilerek öldürüldü (Simocatta, 1997, s. 94).

Bizans İmparatorluğu karşısında kazandığı zaferler, kağanın toprak kazanma hırsını arttırmıştı. İlk olarak Trakya'ya saldırıyı düşündü ve bunun için büyük bir ordu hazırladı (Simocatta, 1997, s. 94-95). Kuvvetleriyle beraber Trakya'ya doğru ilerlerken geçtiği yerleri yağmalayıp tahrip ediyordu. Kağanın saldırılarından haberdar olan Komentiolus, Komutan Martin ve askerleri ile Heamus Ormanları'nda saklanıp Avarlara pusu kurmak istedi⁴. Ancak onlar Bayan'ı Haemus Ormanları'nda beklerlerken kağan,

⁴ Yukarıda Simocatta'dan aktardığımız bu olay Theophanes'de ise şöyle anlatılmıştır: Komentiolus, Martin ve bir kısım kuvvetle birlikte Balkan ormanlarında saklanmışlardı. Avar kuvvetlerinin Trakya'da, belirli yerlere dağıldıklarını öğrendiklerinde onları arkadan vurmak için iki kumandan saklandıkları yerden çıkmış ilk Avar nöbetçi hattını geçmişlerdi. Bu sırada Bizans birliğindeki bir katırın sırtındaki yükü kaymış, katırın arkasından giden kimse, hayvanın sahibine avazı çıktığı kadar yüksek bir sesle "döndür, birader döndür" diye bağırıyordu. Katırın sahibi bunu duymamış, fakat birlik itişip kaçarak düşmanın yaklaştığını düşünüp "dön, dön kardeş" diye bağırarak kaçmaya başlamışlardı. Oraya yakın bir yerde bulunan Avar Kağanı da bu

Beroe'ye (Zagora-Bulgaristan) saldırdı. Bir süre sonra ise Avar kuvvetleri Bizans Komutanı Busas'ın hâkimiyeti altında olan Apiria şehrini muhasara ettiler. Şehri savunamayan Kumandan Busas, öldürülmemesi için yüklü bir miktar solidus ile Apiria şehrini kağana teslim etti (Theophanes, 1997, s. 380-381; Kurat, 2011, s. 92). Apiria şehrinin teslim olmasıyla Komentiolus, büyük bir sıkıntı içerisinde kağan ile anlaşma yapmaya mecbur oldu. Bir miktar meblağ karşılığında kuşatmadan vazgeçen Bayan Kağan, Diocletianopolis (Hisarya-Bulgaristan), Filibe ve Edirne'ye doğru ilerleyerek buraları kuşattı ancak şehir halklarının güçlü savunması karşısında geri çekilmek zorunda kaldı (Simocatta, 1997, s. 102; Theophanes, 1997, s. 380-381).

Komentiolus'un Avarlar karşısındaki başarısızlığı sebebiyle İmparator Mavrikius 588 yılında onu görevinden aldı. Bu tarihlerde doğu orduları komutanı olan Priskus, Sâsânîler ile olan savaştan sonra Konstantinopolis'e dönmüştü. İmparator, Priskus'u huzuruna çağırarak Avarlarla mücadele etmesi için Komentiolus'un yerine onu Magister Militum olarak atadığını bildirdi. Priskus, beraberindeki orduyla Anchial'a doğru yola çıktı. Kendisine yardımcı olarak Salvianus'u bin kişilik bir süvarî birliğinin başına ikinci komutan olarak seçti. Ayrıca Salvianus, Anchial'a kendisinden önce giderek önemli noktaları ele geçirmekle görevlendirildi. Salvianus, Anchial'a giderken Priskus ise Procliane (Sipka geçidi/Bulgaristan) geçitlerini kapatarak burada kamp kurdu. Amacı ise Haemus Dağ silsilesi geçitlerini güvence altına alıp Trakya'yı meydana gelecek Avar yağmasından korumaktı (Simocatta, 1997, 198-199).

Bayan Kağan, 592 yılında Anchial'a saldırdı ve burayı zapt etti. Bizans kuvvetleri, Avar taarruzu karşısında savunmaya geçmeden buradan kaçmaya mecbur oldular. Priskus ve birliği Anchial'den uzaklaşmaya çalışırken Bayan Kağan yağma faaliyetlerine devam ediyordu. Kağan, Anchial'in ardından Drizipera (Trakya'da Büyük Karıştıran yakınlarındaki bir kale ve civarı) şehrinin üzerine yürüyüp şehri kuşattı. Ancak bir süre sonra şehirleri işgalden vazgeçerek Priskus'u takip etmeye başladı. Takip Tzurullon (Çorlu) şehrine kadar devam etti. Burada karşılaşan Bizans ve Avar kuvvetleri arasında meydana gelen mücadeleyi kazanan Bayan Kağan oldu. Tzurullon'u kuşatan kağan daha sonra Karadeniz kıyısındaki Anchialos'a (Burgaz yakınları) kadar olan bölgeyi işgal etti (Simocatta, 1997, 200-201; Karatay, 2019, s. 220).

Avarların Küçük Asya sınırlarına girmesi İmparator Mavrikius'u endişelendirdi. O sıralarda Sâsânîler ile olan mücadele yerini barış ortamına bırakmıştı⁵. İmparatorluk bundan sonra kuzey sınırlarını emniyet altına alabilmek ve Balkanlarda hâkimiyetini tesis etmek düşüncesiyle, Avarlara karşı mücadele edecekti. Ancak imparatorluk ordusu doğuda Sâsânîler, batıda Avarlar ile savaştığı için askerler çok yorgun düşmüştü. Askerlerini düşünen ayrıca Avarları savaşıyor yenilgiye uğratamayacağını anlayan imparator bir plan yaptı. Hazırlanan bu plana göre, Avarlar kuşatma devam ederken bir casus yakalayacaklar ve onun üzerinde imparatorun, Priskus'a gönderdiği bir mektup bulacaklardı. Bu mektupta imparator, Priskus'a sonuna kadar şehri savunmasını, kendisine denizden gemilerle her türlü destek sağlayacağını yazıyordu⁶. İmparatorun

sesleri duyunca korkuya kapılmış, oradan kaçıp gitmişti. İki tarafın askerleri de birbirlerine bakmaksızın orayı çabucak terk etmişlerdi (Theophanes, 1997, s. 381).

⁵ Tam yirmi yıl boyunca Bizans İmparatorluğu'nu uğraştıran Sâsânîler ile Mavrikius döneminde uzun süren bir barış ortamı sağlandı. İmparator Mavrikius'un desteğiyle genç Hüsrev II. Perviz, Sâsânî tahtına oturdu. Hüsrev, Mavrikius'un dostluğuna karşılık İran Armenia'sının büyük kısmını Bizans İmparatorluğuna bıraktı (591) (Ostrogorsky, 1999, s. 73).

⁶ Trakya'nın en güvenilir komutanı ve en donanımlı ordunun yöneticisi olan Priskus'a günahkâr Avarların rahatsızlık veren girişimleri her ne olursa olsun bizim açımızdan kayda değer değildir. Tam tersine biz onları imha etmek için meşgul olacağız. Yüksek mevkinizin şunu bilmesine izin verin, Kağan Romalılar tarafından devredilen ülkelerden sayısız kayıplar vererek, talihsiz ve alçak bir biçimde geri çekilmek zorunda kalacaktır.

planı eksiksiz bir şekilde işledi ve kağan casusu yakalayıp mektubu ele geçirdi. Bayan Kağan mektubu okuyunca, denizden gelecek destek ile sıkıntı yaşayacağını düşünerek Priskus'a, kuşatmayı kaldırarak imparatorla barış yapabileceğini söyledi. Mavrikius'un yaptığı plan sonucunda köşeye sıkışan Avarlar küçük bir meblağ karşılığında Bizans ile anlaşma yapmaya karar verdiler (Simocatta, 1997, s. 201).

Avarları Trakya'da barışa zorlayan Priskus, kış sebebiyle askerlerini memleketlerine gönderip kendisi de başkent Konstantinopolis'e doğru harekete geçti. Generalin başkente hareket etmesiyle Bayan Kağan, imparatorlukla anlaşmanın zarar görmemesi için gizli bir şekilde Balkan topraklarındaki en önemli müttefiki olan Slavlara Bizans'a karşı mücadele etmek için ittifak teklif etti. Yapılan teklifi kabul edilen Slavlar, Avar birlikleriyle savaş için hazırlıklara başladılar (Simocatta, 1997, s. 202).

Priskus, 593 yılı İlkbaharında birliğini toplayarak görev yeri olan Trakya'ya gitti. General düzensiz Slav birliklerini durduracak ve Avarları göz hapsinde tutacaktı. O, askerleriyle ordunun karargâh merkezi olan Doroloston'da yerleşmek için uğraşırken İmparator Mavrikius, Avar ve Slavların ittifaklarını öğrenmişti. Aldığı bilgi üzerine hiç vakit kaybetmek istemeyen imparator, General Priskus'a Tuna çevresindeki Slavlar üzerine hareket etmesini söyledi. Ayrıca generale, onu süvarî birliğinin başına getirdiğini kendisine yardımcı olarak piyadelerin komutanlığına ise Gentzon'u⁷ atadığını haber verdi. Doroloston'dan hareketle yola çıkan askerler Drizipera'ya (Lüleburgaz/Büyük Karıştıran) geldi. Orada toplam on beş gün beklediler. Priskus'un amacını öğrenen Kağan, Koch (Kok-Gök) adlı bir Avar elçisini ona göndererek Slavlara dokunulduğu takdirde yapılan barışı bozmakla tehdit etti⁸ (Simocatta, 1997, s. 202-203; Theophanes, 1997, s. 394). Ancak general, barış şartlarına Slavların dâhil olmadığını, Avarlarla barışın devam ettiğini aynı zamanda Bizans'ın kiminle isterse savaş yapacağını söyleyerek gözdağı verdi. Priskus, Avarları mağlup etmek için ilk olarak Slavlar üzerine gitmeye kararlıydı. 594 ve 595'te Slavlar üzerine yürüdü. Moesia, Dalmaçya ve Trakya'da Bizans kuvvetleri ve Slavlar arasında yapılan savaş sonucunda Bizans birlikleri birçok Slav'ı yakalayıp Avarlarla yapılan anlaşmaya ters düşecek şekilde onlara kötü muamelede bulundu (Simocatta, 1997, s. 203; Theophanes, 1997, s. 394, 395). Bu durum üzerine Bayan Kağan çok öfkeleni ve hiç vakit kaybetmeden Bizans ordusu üzerine gitmek için Slav atlı birliği ile harekete geçti. Priskus, Avarların üzerlerine gelmekte olduğunu işitince Theodor adında hitabeti güçlü bir doktoru, barış için kağana gönderdi. Hitabeti sayesinde Bayan'ın öfkesini yatıştıran Theodor, kağan ile uzun bir görüşme yaparak barış için şartlarını sordu. Kağan, barış için Slavlardan alınan ganimetin yarısının ona verilmesini talep etti. Avarlarla savaşmak istemeyen Priskus, imparatorun habersiz kağanın istediği şartları kabul etti ve aralarında anlaşma yapıldı. Ancak yapılan anlaşma ve ganimetin verilmesi İmparator Mavrikius'un hoşuna gitmemişti. O, 593 sonbaharında Priskus'u başkente çağırdı ve görevinden alarak yerine kardeşi Peter'i Magister Militum olarak atadı (Simocatta, 1997, s. 211-214; Theophanes, 1997, s. 397).

Peter, 594 yılının İlkbaharında Perithus'tan (Trakya/Marmara Ereğlisi) yola çıktı.

Bu nedenle sizin mevkiniz en talihli ordu ile birlikte Tzurullon şehrinde sağlam duracak ve melun Avarların sadece civarda dolaşmasına izin verecektir. Bu amaçla kaçakları yakalamak üzere, denizden gemilerle her türlü lojistik desteği verdiğimiz askerlerimizden oluşan bir ordu gönderdik. Sonuç olarak uğursuz Avar lideri sınırlarımızdan, kendi topraklarına ağır cezalar verilerek yollanılmalıdır (Simocatta, 1997, s. 201).

⁷ 593-594 yılları arasında Balkanlarda Bizans ordusunda komutanlık yapmıştır (Mangaltepe, 2016, s. 373).

⁸ Avar elçisi Koch, Priskus'a şöyle söylemiştir: Bu nedir, aman Tanrım? Dindarlığın uygun olduğunu düşünenler arasında dine saygısızlık yakın zamanda yeniden ortaya çıktı. Romalılar barışı bozdu. Anlaşma hukukunun itibarı zedelenmiştir. Anlaşmayla sağlanan garantiler bitmiştir. Güvene duyulan saygı örselenmiştir. Aramızda olan yeminler mahvolmuştur (Simocatta, 1997, s. 203).

Becerikli bir komutan değildi ancak Mavrikios'un kardeşi olması Magister Militum olarak görevlendirilmesinde etkili olmuştu. Perithus'tan hareket eden Peter, Drizapera (Kırıkkale/Lüleburgaz) üzerinden Bizans ordugâhı olan Odessus'a (Varna) ulaştı. Askerler tarafından coşkuyla karşılanmasının ardından bir süre daha imparatorun emriyle Odessus'ta kalacaklarını söyledi. Ayrıca askerlere maaşlarının üçte birini altın, üçte birini silah ve kalan üçte birini de giysi olarak verileceğini duyurdu. Uzun bir süredir ailelerinden uzak kalan ordu bir de imparatorun cimriliğiyle karşılaşınca dayanamayarak isyan girişiminde bulundu. Bu durumda ne yapacağını bilemeyen General Peter ise askerleri sakinleştirmek ve imparatorun lehine düşünmelerini sağlamak için Mavrikios'dan başka bir mektup geldiğini onu ordunun huzurunda okuyacağını söyledi. Aslında gelen yeni bir mektup yoktu. Ancak General Peter askerleri sakinleştirmek için böyle bir yalanı söylemek zorunda kaldı. Kendi cümleleriyle yazdığı mektupta Peter; *"yiğitçe hizmet eden ve tehlikelerden kurtulanların şehirlerde dinlendirileceğini, yaşlılıklarında kamu masraflarıyla besleneceğini ve asker çocuklarının ebeveynlerinin yerine kaydedileceğini"* söyledi. Peter'in orduya ikna edici bir biçimde seslenişi sonrasında askerler sakinleşmiş, imparatora karşı olanlar tekrar Mavrikios'un lehine dönmüştü Simocatta, 1997, s. 214; Theophanes, 1997, s. 398).

General, ordugâhtaki sorunları çözdükten sonra askerler arasında meydana gelen isyanı imparatora bildirdi. Daha sonra Odessus'tan (Varna) yola çıkarak Marcianopolis'e (Devne) kadar devam etti. Burada karargâhını kurarak 1.000 askerin şehrin sınırlarına yerleştirilmesini emretti. Askerler sınırda nöbet tutmaya başladılar ancak bir süre sonra altı yüz kadar Slav'ın baskınına uğradılar. Bu baskının ardından durmayan Slavlar, Zaldapa (Abrit-Bulgaristan), Aquis (Gamzigrad-Sırbistan), Scopi (Kuzey Makedonya/Üsküp) şehirlerini yağmalayarak buradan yüklü miktarda ganimet ve esir elde ettiler. Sınırdaki askerlerin ölümü ayrıca şehirlerin yağmalanması üzerine ordusunu toparlayan Peter, Slavlara saldırmak üzere harekete geçmesi için komutan Alexander'ı görevlendirdi. Komutan Alexander, birliğini toplayıp harekete geçtiği sırada Slavlar Dyrrachion'a (Arnavuluk) kadar ilerlemişlerdi. Bizans ordusunun üzerlerine geldiğini haber alan Slavlar, onlara gözdağı vermek için yağmaladıkları şehirlerden esir aldıkları genç, yetişkin bütün erkek esirleri öldürmeye başladılar. Alexander bu durum üzerine çok öfkelenerek olanca gücüyle Slav birliklere saldırdı. Saldırı sırasında köşeye sıkışan Slavlar, Komutan Alexander'den barış istediler. Alexander anlaşmayı kabul etmeyerek tereddütsüz bir şekilde Slavlara saldırdı. Orada bulunan Slavlar, Bizans askerleri tarafından kılıçtan geçirildiler. General Peter çatışma alanına geldi ve öncü kuvvetlerin gerçekleştirdikleri bu başarıya şahit olunca, Alexander ve birliğini hediyelerle ödüllendirdi (Simocatta, 1997, s. 214).

Komutan Alexander'ın başarısıyla General Peter, 1000 kişilik bir askerî gücü Balkan topraklarında keşif yapmaları ayrıca önlerine çıkan Avar kuvvetleriyle savaşmaları için gönderdi. Bizans kuvvetleri Sagedin'e (Macaristan/Szeged) geldiklerinde büyük bir Bulgar kuvveti ile karşılaştılar. Bizans kuvvetleri generalin emriyle Bulgarlar ile mücadele etmek için saldırıya geçtiler. Avarlara tabii olan Bulgarlar ise Bayan Kağan ile İmparator Mavrikios arasında barış anlaşması olduğunu bildiklerinden Bizans askerlerine saldırmayarak sadece kendilerini savundular. Bulgarlar, bir süre sonra Bizans kuvvetlerinin sertleşmesi nedeniyle barışı korumak için generale elçi yolladılar. General Peter gelen elçiyi iyi ağırlayarak onlara barışçıl sözler sarf etti. Ancak öncü güçlerine barbarların yakalanmasını ve derhal kılıçtan geçirilmeleri talimatını verdi. İki taraf arasında yapılan mücadele sonucunda Bulgarlar, Bizans ordusunu bertaraf etmeyi başardılar. Anlaşmaya rağmen Bizans birliklerinin Avar birliklerine saldırılması haberini alan Kağan, Peter'e haber göndererek Bizans muhafız birliğini şikâyet etti. Haberi olmasına rağmen bu durumu yalanlayan Peter ise gelen Avar elçilerini kandırarak

onları kendisine inandırmayı başardı (Simocatta, 1997, s. 219-221; Theophanes, 1997, s. 399).

Peter, bu olaydan bir süre sonra İmparator Mavrikius tarafından Konstantinopolis'e çağrılarak görevden alındı ve yerine 595 yılında Priskus atandı (Evagrius, 2000, s. 294; Simocatta, 1997, s. 220-221; Theophanes, 1997, s. 400). İlkbaharın başında Priskus Konstantinopolis'ten ayrıldı. Kendisine bağlı olan güçleri Astike'de (Trakya Ovası) topladı. Birkaç yerde kamp kurup dinlendikten sonra Tuna Nehri'ni geçip Upper Novae'a (Ziştovi Bulgaristan) ulaştı. Amacı Avar topraklarını işgal etmekte. Ancak kağana av için orda bulunduğunu söyledi. Priskus'un sözlerine inanmayan kağan böyle yaparak aralarındaki anlaşmayı bozduğunu söyledi. Ayrıca Bayan Kağan, Priskus'a sınırlarını işgal ettiğini söyleyerek Bizans'ın toprağı olan Singidunum'u (Belgrad) zapt etti (Simocatta, 1997, s. 222-223; Theophanes, 1997, s. 401). Şehrin işgali sırasında Avarlar, Singidunum surlarını yerle bir ederek halkı evlerini terk etmeye zorladılar. Bunun üzerine Priskus, Tuna Nehri boyunca ilerleyerek Singan Adası'na ulaştı. Burası Singidunum şehrine otuz mil mesafedeydi. Ordusunu adaya çıkaran Priskus, Dromons denen hafif kürekli kayıklarla Consitantiola'ya geldi. Burada Kağan ile karşılaştı ve Singidunum hakkında Kağan'la tartıştı⁹. Priskus bu esnada teknesini yönetirken, nehrin kenarında oturan kağan ise generale cevap veriyordu. İkili arasında geçen uzun konuşmadan sonra kağan öfkeyle görüşmeleri kesti ve pek çok şehri yakıp yıkacağını söyledi (Simocatta, 1997, s. 228-229).

Kağan ile yapılan konuşmalar sonuç vermeyince Priskus savaş için hemen hazırlığa başlayarak Godwin adlı bir komutanı kalenin alınması için görevlendirdi. Komutan Godwin, ilk olarak şehri karadan kuşatacağı. Bu sonuç vermez ise Saos (Sava) ve Draos (Drava) nehirleri ile çevrili olan Singidunum'u alabilmek için farklı bir strateji izleyecekti. Şehrin muhasara edilebilmesi için gemiler gerekiyordu. Bizans tarafında gemiler inşa edilirken Avarlar da Singidunum Kalesi'nin surlarını tahkim etmeye çalışıyordu. Ancak Priskus, şehri çevreleyen Saos ve Draos Nehirleri'nde gemiler inşa etmeye ve kalenin etrafını duvarlarla örmeye başladı. Priskus'un yaptıklarından dolayı kağan korkuya kapılarak ordusunu toplayıp Bizans'ın Balkanlar üzerindeki diğer topraklarını işgal etmek için harekete geçti (Simocatta, 1997, s. 229-230; Theophanes, 1997, s. 402).

⁹ Kağan Priskus'a şöyle söyledi: Siz Romalılar benim topraklarımda ne yapıyorsunuz? Neden mülküme ayak basıyorsunuz? Tuna Nehri size yabancıdır, burası düşmana yasaktır. Biz burayı silahlarımızla aldık, mızrağımızla buraları köleleştirdik. Priskus, çılgınlıktan uzak dur. Size çok kıymetli hediyeler vermemizi sağlayan barışı sona erdirmeyin. Anlaşmanın kurallarına uyun. Yeminlerinizi bozduğunuz için utanmalısınız. İyi bir heyet toplayın. Bu çekilen acılardan sonra toplanan bir konsey olacaktır. Konseye değer vermeyen acı çekmeye mahkûm olacaktır. Aceleciliğiniz ile yapılanlara zarar veriyorsunuz. Hissettirmeden savaşa hazırlanıyorsunuz, general. Bir dost gibi anlaşmalar yapıp bir düşmanın aç gözlülüğüyle barışa zarar veriyorsunuz. Bu iki davranıştan birini terk edin, ya da sükûneti bozmayın. Kağan sözlerine aynen şöyle devam etti. "Belki tanrı Kağan ile imparator arasında bir hakemlik yapar. Belki o belirleyici olur". Priskus bunun üzerine Kağan'a şunları söyledi: "Arkadaşım Singidunum şehrindeki varlığınız hatadır. Neden surları yıkıp insanların istemeden de olsa şehri terk etmelerini sağlıyorsunuz? Diktatörsünüz size söylenen her şeyi yanlışmış gibi algılıyorsunuz. Güç kullanmakla Romalıları suçluyorsunuz ama bunu yapan sizsiniz. Bahtsız insanların içinde yaşadıkları barış ortamını bozmayın. Şehri kuşatmayı bırakın. Sınırlarda gezen açgözlü insanların engellemek için onlara toprak vermeyin. Onları cezalandırın. Sizin iştahınızı tanımlamak içi kelimeler yetersiz kalır. Sınırsız arzu gücün kontrolünü güçleştirir. Doyumsuz olan hiçbir şey sabit değildir; sonsuza erişilemez, uzlaşmazlık mücadeleyi doğurur. Arzularınıza bir son verin, doyumsuzluğunuzu kontrol altına alın, açgözlülüğün gözü daima açıktır. İnsanların geri dönüşünü sağlayacak tedbirler alın. Hiçbir şey iyi şanstın daha belirleyici değildir. Zafer kendi kanatları ile uçar ama galibiyetin ayakları kaygan bir zeminde dir. Dünya ganimetleri ölümsüz değildir. Bugün gülümseyen, umut verici ve safran renkli, pırıl pırıl ve göz kamaştırıcı günü izleyin, tabiri caizse yarın aynı günü öfkelenerek ve kötü bir kıyafetle, yoğun bir şekilde serpilmiş sis ve yoğun bulutlarla, çirkince kararırış şekilde izleyeceksiniz (Simocatta, 1997, s. 228).

Singidunum'da başarı sağlayamayan kağan, ordusunu İyonya Körfezi'nde (Adriyatik) toplayarak yola çıktı. Avarlar birkaç farklı yerde kamp kurduktan sonra yollarına devam ederek Bonkeis (Dalmaçya'da bulunan bir kale veya şehir) denen yere geldiler. Bonkeis'i yağmaladıktan sonra burayı işgal ettiler. General Priskus, olup biten olayları duyduğunda Komutan Godwin'i iki bin askerle beraber bu kötü gidişatı değiştirmek üzere görevlendirdi. Godwin gizlice bir tepenin üst noktasından Avarları takip ederek ilerleyen ordu birliklerini gözlemlemişti. Ayrıca otuz askeri önden göndererek bu Avar birliğini takip ettirmişti. Godwin ve birliği gece yarısı Avarlara ait bazı arabaları zapt ettiler. Bir süre ağaçlık alanda saklandıktan sonra Avarlar uyurken büyük bir cesaretle üzerlerine saldırdılar. Bizans askerlerinin saldırısı karşısında afallayan Avarlar güçlerini toplayıp saldırmak için harekete geçtiler. Ancak Komutan Godwin ve askerlerine karşı bir başarı elde edemediler. Godwin'in bu saldırıyı gerçekleştirmedeki asıl amacı Avar ordugâhındaki askerleri öldürmek değildi. O, Bayan Kağan'ın yıllardır biriktirdiği ganimetin peşindeydi. Bunun için Avar karargâhında arama yapıldı ama ganimet bulunamadı. Godwin ganimet konusunda amacına ulaşamayınca Avar karargâhından ayrıldı. Bir müddet yollarına devam eden Bizans kuvvetleri gece olunca yolları üzerinde iki bin kişi ile korunan Avar ganimetlerinin saklı olduğu yeri buldular. Gün doğduğunda Komutan Godwin, Avarların üzerine ani bir saldırı gerçekleştirdi. Baskın sonucu Avar askerleri öldürüldü. Ele geçen ganimet Magister Militum Priskus'a gönderildi (Simocatta, 1997, s. 229-230; Theophanes, 1997, s. 402). Avarların ganimetlerinin ele geçirilmesiyle hem Bayan Kağan'ın gücü kırıldı hem de yıllardır Bizans'ın ödediği vergiler bir nebze olsun geri alındı.

Godwin'in ganimetleri ele geçirmesi Bayan Kağan'ın on sekiz ay hareketsiz kalmasına sebep oldu. 597 yılı sonbaharında durum değişti. Kaybettiği savaşların ardından dağılan ordusunu toplayan Bayan Kağan, Mysia-Moesia'ya¹⁰ doğru hareket etti ve Tomi (Köstence) önlerine gelerek burada karargâh kurdu. Kağan'ın hareketi üzerine birlikleriyle beraber aynı bölgeye gelen Priskus, ordugâhını Tomi şehrinin biraz ötesinde kurdu. İki taraf kış mevsimi yaklaşıncaya harekete geçmeyerek ordugâhlarında kaldılar. İlkbahar gelince kıtlık Priskus ve askerleri için sıkıntılı boyutlara ulaşmıştı. Bu arada Hristiyanların Paskalya Bayramı (598 Mart-Nisan) başlamıştı. Kağan Paskalya Bayramı'nın gelişini ilahî bir takdir olduğunu düşündü. İmparatora elçiler yollayarak bu açlık durumunu bitirmek arzusunda olduğunu bildirdi¹¹. Priskus, Bayan'a pek güvenmese de içinde bulunduğu zor durum sebebiyle kağan ile görüşerek beş günlük bir ateşkes için anlaşmaya vardı (Simocatta, 1997, s. 231-232).

Ateşkes için kararlaştırılan beş günün ardından İmparator Mavrikius, Avarların yurtlarına çekilmelerini sağlamak amacıyla yardımcı bir kuvvet göndermeye karar verdi. Birliğin başına önceden bölgeyi bilen ve bir süre Magister Militum olarak görev yapan Komentiolus'u getirdi. Komentiolus, Konstantinopolis'ten ayrılarak Zikidiba'ya (Sucidava-Silistre'ye 48 km uzaklıkta bir yerleşim yeri) geldi ve burada ordugâhını kurdu. Daha sonra kendisine bağlı güçler ile beraber Nicopolis (Nikyup Kasabası/Bulgaristan) şehrine doğru yürüyüşe geçti. İmparatorun, Avarlara karşı Komentiolus komutanlığında birlik hazırladığını haber alan Bayan Kağan güçlerini toplayarak Mysia/Moesia'ya geldi. Kağan buradan doğrudan Iatrus şehrine hareket edecekti. Komentiolus ise Bayan'ın ardından Zikidiba (Sucidava) denen yere gelerek burada kamp kurdu. Zikidiba şehrinde bir gün kalan Bizans ordusu buradan Iatrus (Yantra Nehri'nin doğu kıyısında yer alan bir

¹⁰ Günümüzde; Sırbistan ile Bulgaristan ve Romanya'nın Tuna Nehri'nin güneyindeki toprakları arasında yer alan tarihi bölge ve antik bir Roma Eyaleti; (Nijman, 2020, s. 123).

¹¹ Tam da bu sırada Paskalya Bayramı'nın günleriydi. Bizans askerlerinin açlıktan kırıldığını bu sebeple bayramlarını kutlayamadıklarını gören kağan, onlara yiyeceklerle dolu 400 vagon gönderdi. Priscus ise karşılığında kağana biber, Hint karanfili, baharat, tarçın gibi çeşitli Hint malları gönderdi (Theophanes, 1997, s. 403).

kent) şehrine doğru harekete geçti. Komentialus, İatrus'a geldiğinde yanına askerlerini toplayarak bu gece burada kalacaklarını ve sabah olunca Avarlar karargâhına ani bir saldırı yapacaklarını söyledi. Sabah, Bizans askerleri Avarların üzerine gitmeye hazırlanırken beklemedikleri bir olay meydana geldi. Avar askerleri Komentiolus'un hazırlanmış olduğu baskından haberdar olmuşlar ve savaşa hazır bir şekilde Bizans kuvvetlerini bekliyorlardı. Bu durum Bizans ordusunda moral bozukluğu yarattı. Ayrıca askerlerin, komutanlarının verdiği kararın hatalı olduğunu düşünmelerine neden oldu. Ancak Komentiolus, askerlerin hoşnutsuzluğunu önemsemeyerek birliklerini savaş planı doğrultusunda dağıttı. Komentiolus, ordunun moralini yüksek tutmak ve olası bir isyanı önlemek amacıyla merkezdeki birlikleri sol kanada, birliklerden bir kısmını ise sağ kanada kaydırıldı. Ancak bu stratejik dağılım, kısa süre içinde Avarların Bizans hatları arasına sızmasıyla başarısızlıkla sonuçlandı. Saldırı karşısında hazırlıksız yakalanan Bizans askerleri paniğe kapılınca savaş düzeni bozuldu. Komentiolus, gelişmelerin kontrolden çıkması üzerine birliklerini kaybetmemek adına geri çekilme kararı aldı. Savaşın ilerleyen saatlerinde komutanın moralinin bozulduğu ve ciddi bir endişe içine girdiği gözlemlenmekteydi. Gece vakti seçkin askerlerinden bir kısmına kampı gizlice terk etmeleri talimatını verdi, kendisi ise ertesi sabah herhangi bir kuşku uyandırmamak amacıyla ava gidiyormuş gibi davranarak karargâhı terk etti. Komutanlarının kaçtığını ancak gün ortasında fark eden Bizans askerleri, büyük bir moral çöküntüsü yaşadı ve Yantra Nehri'ni aşarak yaklaşık kırk mil geri çekildi. Bu geri çekilme sırasında Avarlar kaçan birlikleri takip etmiş ve birçok askeri imha etti (Simocatta, 1997, s. 232-233; Theophanes, 1997, s. 403; Rasonryi, 1993, s. 80; Kafesoğlu, 1998, s. 163).

General Komentiolus kaçarak Drizipera'ya ulaşmış ve şehre sığınmıştı. Şehir halkının onu kucaklayacağını düşünmüş ama durum hiç de beklediği gibi olmamış, halk onu taşa tutarak şehirlerinden uzaklaştırdı. General bu durum üzerine hızla başkent Konstantinopolis'e doğru hareket etti. Başkente hareketi sırasında kağan, onu takip ederek Drizipera şehrine geldi. Komentiolus'un burada olmadığını anlayınca şehri yağmalayıp işgal etti. Daha sonra yönünü Trakya'ya doğru çevirerek birçok şehir ve kasabayı ele geçirdi. Kağan Trakya'yı işgal ederken İmparator Mavrikius, başkentten güvenlik önlemlerini artırmaya başlamıştı. Artık Balkanlarda Avarları durduracak bir güç kalmadığından Mavrikius, Bayan Kağan ile barış için yollar aramaya başladı (Simocatta, 1997, s. 234-235).

İmparator Mavrikius, barış için yollar ararken Avarlar, aralarında hızla yayılan veba (taun) hastalığı ile uğraşmaktaydı. Veba, yüksek ateş ve ardından vücudun şişmesi ile kendini gösteriyordu. Askerler arasında ilerleyen hastalık kağanın yedi oğluna da sirayet etmişti. Hastalığa kapılan kağanın oğulları bir gece içerisinde hayatlarını kaybettiler. Trakya'da işgallerine devam eden Bayan Kağan haberi alır almaz oğullarının bulunduğu Drizipera şehrine doğru yola çıktı. On iki oğlu olduğunu bildiğimiz Bayan Kağan'ın yedi oğlunu birden kaybetmesi onun için bir yıkım olmuştu (Simocatta, 1997, s. 235).

Kağan ile barış yapmak için hızlı davranan Mavrikius, Harmaton adlı bir elçiye Drizipera'ya gönderdi. Tam da bu sırada Bayan Kağan oğullarının kaybı sebebiyle yasta olduğu için kimseyle görüşmeyi kabul etmiyordu. On iki gün Avar şehirde bekleyen elçi sonunda Bayan Kağan tarafından kabul edildi. Ancak Elçi Harmaton, kağan tarafından hoş karşılanmadı ve getirdiği hediyeler de geri çevrildi. Harmaton barış yapmadan geri dönmek istemiyordu. İmparatorluğun iç siyasetteki açmazları belirsizliği kaldırabilecek bir konumda değildi. Bu sebeple o, diploması dilini çok iyi kullandı ve zor da olsa kağanı ikna etmeyi başardı. 598 yılında iki taraf arasında yapılan anlaşmayla; Bizans'ın ödediği yıllık vergi 120.000 solide çıkarılarak Tuna nehri iki taraf arasında sınır olarak kabul edildi.

(Simocatta, 1997, s. 235; Theophanes, 1997, s. 403-404; Gömeç, 2011, s. 484).

Bizans ve Avarlar arasındaki barış ortamı çok uzun sürmedi. Avarlar karşısındaki başarısızlığı sindiremeyen Komutan Komentiolus, 599 yılının ilkbaharında ordusunu topladı. Tuna Nehri yakınlarına gelip Singidinum'da, Priskus ile birleşerek askerlerine Avar ve Bizans arasındaki barışın sona erdiğini ilan eden bir konuşma yaptı. Barışın sona ermesinin nedenini ise İmparator Mavrikius'un emri olduğunu açıkladı. Ancak bu Mavrikius'un isteği değildi, iki komutan açık açık isyan girişiminde bulunuyorlardı. Yapılan açıklamadan sonra Magister Militum Priskus, yeni bir mücadeleye girişmek için ordugâhını Viminacium'da, Avarların karşısındaki adada kurdu. Kağan, durumundan haberdar olunca harekete geçerek Priskus'un karşısına ön kuvvet olarak hayatta kalan dört oğlunu çıkardı. Kendisi de Bizans ordusunu arkadan vurmaya planlıyordu. Ancak kağanın uygulamaya koyduğu strateji tutmadı, ilk olarak dört oğlu Bizans birlikleri karşısında başarısızlığa uğradı. Daha sonra kendisi Priskus ile girdiği mücadelede yenilgiye uğradı (Simocatta, 1997, s. 245-246; Theophanes, 1997, s. 404; Gömeç, 2011, s. 484).

Priskus, mücadele sonrasında birçok Avar ve Slav askerini esir aldı. Esirler zincirle bağlanarak Komutan Komentiolus ile Tomi şehrine gönderildi. Esirleri gönderen Priskus, Tuna'nın kuzeyindeki ordugâhına çekildiği sırada Kağan da Mavrikius'a tehdit mesajı göndererek esirlerin teslim edilmesini istedi. Gelen tehdit mesajının korkusuyla imparator, Priskus'a esirleri serbest bırakmasını emretti. Tomi şehrine dönen Priskus bu emir üzerine, Bayan Kağan'a esirleri teslim etmek zorunda kaldı (Simocatta, 1997, s. 248; Theophanes, 1997, s. 407).

Komutan Komentiolus o yılın kış mevsimini Konstantinopolis'te geçirmeye karar verdi. Bu sebeple Novae'ye (Yeni Zağra/Bulgaristan) giderek yerli halktan kendilerine rehber verilmesini istedi. Rehber yardımıyla, Balkan Dağları'nın üzerinde olan Trajan Geçidi'ni (Bulgaristan/Yeni Zağra yakınlarında) kullanmayı hedefleyen Komentiolus'un, bu güzergâhın kış aylarında kullanılmaması gerektiğinden haberi yoktu¹². Ancak Novae'nin halkı bunu biliyordu ve Komentiolus'u uyardılar. Halkın uyarılarına rağmen bu yolculuktan vazgeçmeyen komutan, zorlu kış şartlarında askerleriyle beraber Balkan Dağları'na çıkarak söz konusu geçidi kullandı. Komentiolus, yolculuk sırasında soğuk ve ayaz nedeniyle yük hayvanlarının çoğunu ve askerlerinin bir kısmını kaybetti. Bu şartlar altında ancak Filibe'ye ulaşan komutan bütün kış burada ikamet etti. 600 yılının bahar başlangıcında, tekrar yola koyularak Konstantinopolis'e vardı. Aynı yılın yaz ayında İmparator Mavrikius tarafından Avar Kağan'ı karşısında elde ettiği başarı sebebiyle Priskus'un yerine, yeniden Magister Militum ilan edildi. Ancak bir sene sonra İmparator Mavrikius, Priskus'u görevinden alarak kardeşi Peter'i orduların başına Magister Militum olarak atadı (Simocatta, 1997, s. 249).

İmparator Mavrikius, Avar kağanının Balkanlardaki Bizans topraklarına saldırmak için hazırlıklar yaptığını öğrendi. Bu nedenle 602 yılının ilkbaharında Adrianopolis'te olan Peter'e, olduğu yerden ayrılarak Tuna Nehri'ni geçmesini emretti. Peter ilk olarak Avarların hâkimiyetinde olan Slavlara karşı harekete geçmek için

¹² Novae (Yeni Zağra/Bulgaristan)'ye ulaşan Komentiolus buranın sakinlerini bir araya getirdi ve Trajan geçidini geçmek için aralarından bir rehber istedi. Bu geçidi kullanarak çabucak Konstantinopolis'e varmak istiyordu. Bu yolun sıkıntılı olduğunu bilen yöre halkı onu geçitten geçme konusunda vazgeçirmeye çalıştılar. Halk Komentiolus'u caydırmak isterken o buna çok sinirlendi ve aralarından iki kişiyi öldürdü. Yol doksan yıldır kullanılmadığı için halk, aralarında ona rehber olacak kimsenin olmadığını fakat on iki kilometre uzakta, yüz on iki yaşında olan bir adamın ona eşlik edebileceğini söylediler. Daha sonra General Komentiolus o yere gitti ve yaşlı adamın yol gösterici olmasını istedi. Yaşlı adam yapılan bu isteğe çok şaşırды, çünkü bu geçidi aşmak çok zordu arazi kış şartlarında pek uygun değildi (Simocatta, 1997, s. 249).

hazırlandı. Bunun için bir yardımcıya ihtiyaç duyunca Komutan Bonus'a bir mektup yazdı. Peter'in mektubundan sonra bölgeye varan Bonus, ilk iş olarak Bizans askerlerinin nehrin karşı kıyısına geçmesine yardımcı oldu. Bonus'u kendisine yardımcı olarak görevlendiren Peter, Godwin'i de ikinci komutan olarak atadı. Godwin ise Tuna'yı geçti ve çok sayıda Slav'ı esir aldı (Simocatta, 1997, s. 251-252).

İmparator Mavrikius, Peter'e askerleriyle, kış mevsimini Tuna'nın ötesinde geçirmeleri emrini verdi. Amacı Slavları köşeye sıkıştırarak Avar kuvvetlerini müttetiksiz bırakmaktı. Ancak savaşmaktan yorulan ordu, gelen emri hoş karşılamadı ve Peter'e itaat etmeyerek Tuna Nehri'ni geçip Palastolon'da (Plevne) konakladı. Peter ise bu itaatsizlik üzerine isyan çıkabileceğinden şüphelenerek çadırını ordunun konakladığı yerden biraz daha öteye kurdu. Çok geçmeden generalin şüpheleri doğru çıktı ve askerler ona, sekiz elçi göndererek kış mevsimi başlamadan geri dönme talebinde bulundu. Ordunun geri dönme talebi Peter tarafından imparatora iletilse de bu talep Mavrikius tarafından geri çevrildi. İsteklerinin karşılanmadığını öğrenen askerler çok geçmeden isyan girişiminde bulundular. Bundan sonra Mavrikius'u tanımadıklarını ve aralarından bir asker olan Phokas'ı (düşük rütbeli bir asker) lider olarak seçtiklerini ilan ettiler. Bu haberi İmparator Mavrikius'a iletme görevini de generalleri Peter'e verdiler. Böylece Peter, isyancıların mektubu ile 602 sonbaharında Konstantinopolis'e doğru harekete geçti (Simocatta, 1997, s. 252-253; Ostrogorsky, 1999, s. 76; Çapan, 2013, s. 130; Gömeç, 2011, s. 484).

General Peter, başkentte imparatorun huzuruna çıkarak isyancıların mektubunu verdi. İsyancılar mektupta artık Mavrikius'u tanımadıklarını, Phokas'ı lider seçtiklerini her şeye rağmen imparator ailesine sadık olduklarını yazmışlardı. Aynı zamanda oğlu Theodosios'u ya da kayınpederi Germanos'u Phokas'a halef olarak kabul edebileceklerini söylediler. Mektup Mavrikius'un eline geçince çok hiddetlenerek oğlunu ve kayın pederini ihanetle suçladı. Oğlunu kırbaçlatan Mavrikius, kayınpederini ise huzuruna çağırıp hakarete bulundu. Kendisini idam ettirmek niyetinde olduğunu da gizleyemedi. Bunun üzerine Germanos kaçarak Ayasofya Kilisesi'ne sığındı (Simocatta, 1997, s. 255-256; Norwich, 2013, s. 226).

Mavrikius, asileri durdurmak için devlet içerisinde belli bir güce erişmiş olan Maviler ve Yeşillerin desteğini istedi fakat ilk başta onunla beraber, asilere karşı güçlerini birleştireceklerini söylediler de bir süre sonra böyle olmadığı anlaşıldı. Bunun üzerine imparator, Komutan Komentiolus'u, huzura çağırarak şehir surlarının korunması için emir verdi. Balkanlardan gelecek olan asi ordu için surlarda gerekli terbirler alınmıştı ancak şehrin içinde kalabalık bir grup hipodromda imparatora karşı protesto ve ayaklanma başlattı. Maviler ve Yeşiller de ayaklanmaya katılınca isyan büyüdü. İsyancılar doğrudan doğru orduları komutanı Konstantinos Lardys'in evine doğru ilerledi ve orayı ateşe verdiler. O sırada Lardys sarayda olduğu için canını kurtarabildi. İsyan şiddetlenince imparator, karısı Konstantina, sekiz çocuğu ve Lardys ile birlikte gizlice saraydan çıkıp küçük bir kayığa bindi. Asya yakasına doğru açılarak şiddetli rüzgâr sebebiyle Nikomedia Körfezinde bulunan Aziz Autonomos Kilisesi'ne çıktılar. Mavrikius Gut (Eklem hastalığı) hastalığı sebebiyle yola devam edemedi ve ailesi ile birlikte Nikomedia'da kaldı. Ancak oğlu Theodosios, onun isteği üzerine II. Hüsrev'e gitmek üzere yola koyuldu ve Nikaea'ya geldi. Yol arkadaşı olarak da Lardys'ı yanına aldı. İyilik sırası artık II. Hüsrev'e gelmişti (Simocatta, 1997, s. 258-259; John of Nikiu, 1996, s. 162)¹³.

¹³ Theodosius'un ölümüne ilişkin Simocatta, iki farklı rivayette bulunmaktadır; Birinci rivayete göre, Theodosius Nikomedia'ya kadar kaçmayı başarmış ancak daha sonra komutan Lardys ile birlikte Aziz Autonomos Kilisesi'ne döndüğünde, Phokas'a bağlı subaylardan biri olan Alexander tarafından burada öldürülmüştür. Diğer bir rivayete ise Theodosius'un hayatta kaldığı ve kaçarak Sâsânî Hükümdarı II. Hüsrev'in sarayına sığındığı aktarılmaktadır. Bu rivayete göre, Phokas'ın tahta çıkmasının ardından II. Hüsrev'e bir güven mektubu gönderdiği, fakat mektubu götüren elçi Lilius'a, Theodosius hâlâ hayatta olduğu

İmparator Mavrikius, Konstantinopolis'ten kaçmaya çalıştığı sırada Phokas ve beraberindeki ordu artık başkente varmak üzereydi. Yeşil Deme'nin şefleri bağlılıklarını bildirmek üzere şehre girmeden orduyu ve Phokas'ı karşıladılar. Halk, Phokas'ı tanımamasına rağmen bu yeni imparatorun, onlara refah getireceğini düşünerek başkentte şenlikler düzenledi. Ahalinin meraklı bakışları altında başkente giren Phokas, Saent-Jean Baptiste (Yahya Peygamber) kilisesinde taç giydi. Karısı Leontia'yı ise *augusta* (imparatoriçe) mertebesine yükseltti. Ertesi gün halkı selamlamak için meydana çıkan imparator, aynı zamanda avuç avuç altın saçıyordu. Daha sonraki günlerde ise askerlere tahta çıkışının bahşişini ve isyan etmelerinin ücretini fazlaca ödedi. Yaptığı gösterişli hareketlerin ardından şimdi sıra selefi olan Mavrikius ve oğullarını öldürmeye gelmişti. Aslında tahta çıkar çıkmaz onları yakalamak için askeri bir birliği Nikomedia'ya göndermişti, çok geçmeden de yakalandıkları haberi geldi. Askerler tarafından yakalanan Mavrikius, onlara karşı hiçbir mukavemet göstermedi. Hastalığı ilerlemiş durumdaydı ve artık gücü kalmamıştı. Kaybettiğinin farkındaydı bu sebeple askerlere hiç direnmedi. Askerler ilk önce Mavrikius'un gözleri önünde dört oğlunu öldürdüler. Biraz sonra ise tek darbe ile onu katlettiler. Mavrikius ve oğullarının başı kesildikten sonra sergilenmek üzere başkente götürüldü vücutları ise denize atıldı. Karısı ve kızları öldürülmedi ama kayın pederi ile manastıra kapatıldı. Artık Bizans'ın tek hâkimi Phokas'tı. Ülke onun döneminde daha da kötüye gidecek ve ardından gelecek olan Herakleios, Bizans'ı yeniden kuracaktı (Paschal, 2007, s. 143-145).

Sonuç

İmparator Mavrikius'un hükümdarlık dönemi (582-602), Bizans İmparatorluğu'nun hem dış hem de iç güvenlik politikalarında ciddi kırılmaların yaşandığı bir geçiş sürecidir. Bu dönemin en dikkat çekici gelişmelerinden biri, Avarların Balkanlar'daki etkinliğinin belirgin biçimde artmasıdır. Özellikle 582 yılında Bizans'ın Sirmium kentini Avarların eline geçmesi, imparatorluğun kuzey sınır savunma sisteminde büyük bir gedik açılmasına sebep olmuştur. Sirmium'un kaybı, Avarların Slav gruplarıyla kurduğu etkili ittifak sayesinde daha geniş çaplı ve sistematik akınlara girişmesinin önünü açmıştır.

Bizans'ın bu dönemde doğu sınırlarında, Sasânîlerle yürütülen kapsamlı savaşlar, merkezi yönetimin askerî kaynaklarını büyük ölçüde doğuya yönlendirmesine yol açmıştır. Bu stratejik kayma, Balkanlar'daki garnizonların zayıf düşmesine, sınır hattının savunmasız kalmasına ve Avarlar ile Slavların Ege kıyılarına dek uzanan büyük ölçekli yağma ve istila hareketlerine girişmelerine zemin hazırlamıştır. Nitekim bu saldırılar, yalnızca Balkanlar'la sınırlı kalmamış; Yunanistan ve Peloponnes gibi Bizans için stratejik, ekonomik ve kültürel önemi haiz bölgeleri de doğrudan tehdit etmiştir.

Avar tehdidinin, imparatorluk iç siyasetinde de doğrudan etkileri olmuştur. Süregelen savaşların yol açtığı lojistik sorunlar, askerî disiplinin bozulması ve merkezi otoriteyle ordu arasındaki bağların zayıflaması, Mavrikius döneminde ciddi bir yönetim krizine yol açmıştır. Özellikle Anadolu'nun doğusundaki operasyonlar nedeniyle ordu mensuplarının uzun süreler ailelerinden ve memleketlerinden uzak kalmaları, hoşnutsuzluğu artırmış; bu hoşnutsuzluk 602 yılında ordunun isyan ederek İmparator Mavrikius'u devirmesiyle doruk noktasına ulaşmıştır. Yerine geçirdiği Phokas, doğrudan askerî memnuniyetsizlik kaynaklı bir rejim değişikliğinin temsilcisi olmuştur.

için mektubun kabul edilmediği belirtilmektedir. Bunun üzerine II. Hüsrev, Bizans tahtındaki meşruiyet krizini gerekçe göstererek Theodosius'u yeniden tahta çıkarmak bahanesiyle Phokas yönetimine karşı savaş ilan etmiştir (Paschal, 2007, s. 144; Simocatta, 1997, s. 259- 262).

Kaynakça

- Başta, Ş. (1987). Avar İmparatorluğu. *Tarihte Türk Devletleri, Cilt I*. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları.
- Brown, P. (2017). *Geç Antikçağ dünyası*. T. Kaçar (Çev.). İstanbul: Alfa Yayınları.
- Chaliand, G. (2001). *Göçebe imparatorluklar*. E. Sunar (Çev.), İstanbul: Doğan Kitap.
- Curta, F. (2006). *Southeastern Europe in the middle ages, 500–1250*. England: Cambridge University Press.
- Çapan, F. (2013). *Balkanlar'da Bizans-Türk ilişkileri (IV-X. yüzyıllar)*. [Doktora Tezi]. Elâzığ: Fırat Üniversitesi.
- Davidson, G. R. & Horvath, T. (1937). The Avar invasion of corinth. *American School of Classical Studies at Athens*, 6(2), 227-240.
- De Guignes, J. M. (1924). *Hunların, Türklerin, Moğolların ve daha sair Tatarların tarih-i umumisi*, (C. 2). İstanbul: Tanin Matbaası.
- Demirel, G. Z. (2009). *Yalvaç müzesi Bizans sikkeleri*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Dvornic, F. (1956). *The Slavs, their early history and civilization*. Boston: American Academy of Arts and Sciences.
- Erdélyi, I. (2013). Avarlar (Avars). K. Yıldırım (Çev.), *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 13(2), 337-346.
- Evagrius (2000). *The ecclesiastical history*. (Translated with an introduction by Micheal Whitby). Liverpool: Liverpool University Press.
- Gömeç, S. Y. (2011). Türk tarihinde Avarlar ve Avar meselesi. *IV. Uluslararası Türkoloji Kongresi içinde* (s. 481-500), Türkistan.
- Günaltay, Ş. (1339). *Mufasssal türk tarihi*, III. İstanbul: İstanbul Matbaası.
- Hacıoğlu, M. S. (2023). Avarların Avrupa'da ilk görünmeleri ve İmparator I. Justinianos dönemindeki Bizans-Avar ilişkileri. *Bürküt Türk Dünyası Dergisi*, 2(1), 17-24.
- Hersak, E. (2002). Avarlar: Etnik Yaradılış ve Tarihlerine Bir Bakış. *Türkler Ansiklopedisi II*. (s. 630-645). Ankara: Yeni Türkiye Yayınları.
- John Malalas (1986). *The Chronicle of John Malalas*. E. Jeffreys, M. Jeffreys and R. Scott with B. Croke, J. Ferber, S. Franklin, A. James, D. Kelly, A. Moffatt, A. Nixon (Çev.). Melbourne.
- John of Nikiu (1916). *The Chronicle of John of Nikiu*. London: William Heinemann.
- Kafesoğlu, İ. (1998). *Türk millî kültürü*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Karatay, O. & Doğukan D. (2019). Avarlar. *Ortak Türk Tarihi Ansiklopedisi* (C. 1, s. 460-475). Ankara: Yeni Türkiye Yayınları.
- Kardaras, G. (2018). *Byzantium and the Avars 6th-9th Century AD: Political, Diplomatic and Cultural Relations*, Leiden-Boston: Brill.
- Kardoss, S. S. (2000). "Avarlar" erken iç Asya tarihi. D. Sinor (der.). İstanbul: İletişim Yayınları.

- Kurat, A. N. (2011). Avarlar. *Tarih İncelemeleri Dergisi*, 26(1), 70-84.
- Kurat, A. N. (1972). IV-XVIII. Yüzyıllarda Karadeniz'in kuzeyindeki Türk kavimleri ve devletleri, Ankara: TTK Yayınları.
- Mangaltepe, İ. (2016). Avarlar-Doğu Avrupa Türk tarihi. O. Karatay & S. Acar (Ed.). İstanbul: Tarihçi Kitabevi.
- Mango, C. (2018). *Bizans yeni Roma imparatorluğu*. G. Ç. Güven (Çev.). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Menander (1985). *The history of menander the guardsman. Introductory essay, text, transtation and historiografical notes*. R. C. Brockley (Çev.). Liverpool: Liverpool University Press.
- Miklos, K. (1972). *Yurd kurma hakkında*. XVII. 18-25. T. Gökbilgin (Çev.). Türkiyat Mecmuası.
- Morisson, C. (2019). *Bizans dünyası I*. A. Bilge (Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Maurice's. (1984). *Strategikon (handbook of Byzantine military strategy)*. America: University of Pennsylvania Press.
- Myrinalı Agathias. (2023). *Agathias kroniği V*. H. Uçar (Çev.). İstanbul: Timaş Yayınları.
- Nijman, J. (2020). *Geography: Realms, regions, and concepts*. Toronto: Toronto University Press.
- Norwich, J. J. (2013). *Bizans (erken dönem MS 323-802) I*. H. Koyukan (Çev.). İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- Ostrogorsky, G. (1999). *Bizans devleti tarihi*. F. Işıltan (Çev.) Ankara: TTK Yayınları.
- Orkun, H.N. (1932). *Avarlar, Peçenekler, Kumanlar*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Pohl, W. (2018). *Avars, (A Steppe empire in sentral Europe 567, 822)*. Newyork: Cornell University Press.
- Paschal. (2007). *Chronicon Paschal (284-628)*. M. Micheal & Whitby (Çev.). Liverpool: Liverpool University Press.
- Rasonryi, L. (1953). *Tarihte Türklük*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Runciman, S. (1963). *Byzantine civilisation*. London: Edward Arnold & Co.
- Runciman, S. (1943). Orta çağların başlarında Avrupa ve Türkler. *Belleten*, 7(25), 45-58.
- Setton, K. M. (1950). The Bulgars in the Balkans and the occupation of corinth in the seventh century. *Medieval Academy of America*, 25(4), 502-543.
- Taşağıl, A. (1995) *Gök Türkler I-II*. Ankara: TTK Yayınları.
- Taşağıl, A. (2013). *Çin kaynaklarına göre eski Türk boyları (M.Ö. III-M.S. X. Asır)*. Ankara.
- Theophanes Confessor. (1997). *The Chronicle, Byzantine and near eastern history AD 284-813*, Translated with Introduction and Commentary by Cyril Mango and Roger Scott with the assistance of Geoffrey Greatrex, Oxford: Clarendon Press.
- Theophlact Simocatta (1997). *History*. M. Micheal & Whitby (Çev.). New York.
- Zivkovic, T. (2002). Avarlar ile Slavlar arasındaki ilişkiler (579-626). *Türkler Ansiklopedisi* (C. II, s. 255-270), K. U. Akpınar (Çev.). Ankara: Yeni Türkiye Yayınları.